

messig å reise fra Seattle til Los Angeles for kontroll og oppfølging.

Når det gjaldt eierskap til cellene, var imidlertid Høyesterett delt. Flertallet mente at Moore ikke hadde eiendomsretten til sine celler som ble fjernet fra kroppen. Dermed kunne han heller ikke ta dem med seg eller selge dem (noe en av dommerne mente han burde kunne). I tillegg ble det fremhevet at dersom praksis med hensyn på eierskap ble endret, ville dette medføre altfor store omkostninger og alvorlige konsekvenser for medisinsk forskning. Dette ville vi alle tape på i lengden.

Fellesskapsløsninger

Medisinen er basert på at man lærer fra dem som har vært syke og er behandlet før oss. Vi står derfor alle i takknemlighet til det tidligere pasienter og forskere har gjort, og vi får håpe at vi også kan bidra. Men det krever også at vi har tillit til at helsevesenet vet å oppføre seg og vise seg denne tilliten verdig.

Den nye helseforskningsloven, som gjelder fra 1. juli i år, gir forskere mulighet til å ta i bruk biologisk materiale som er innsamlet på sykehus, til forskning, men det er samtidig gitt en mulighet for pasienter til å

reservere seg mot dette (se egen artikkel om reservasjonsregisteret).

Kilder:

- EMBL årsrapport for 2008
- Wikipedia: *Henrietta Lacks og Moore v. Regents of the University of California*, med lenker
- "Wonder Woman. The Life, Death, and Life After Death of Henrietta Lacks, Unwitting Heroine of Modern Medical Science", av Van Smith, *Baltimore Citypaper* 17. april 2002.
- Lenke: <http://www.citypaper.com/news/story.asp?id=3426>

Åpning for genmodifisert fôr i Norge

Mattilsynet har gitt norske fiskefôrprodusenter forlenget dispensasjon fra å søke om godkjenning for genmodifiserte produkter i fôr. Med dette er det fritt fram for å benytte prosesserte produkter fra 19 forskjellige GMO-er i fiskefôr i Norge fram til 15. september 2010 dersom merkekravet etterleves. Noen av GMO-ene det dreier seg om, inneholder gener for antibiotikaresistens. Er vi her på kollisjonskurs med føringer fra regjering og storting?

Casper Linnestad

Overgangsordning

Som et ledd i en harmonisering til EUs regelverk for mat og fôr ble den norske fôrvarerforskriften endret høsten 2005. Først da ble det innført et krav i Norge om at prosesserte, genmodifiserte fôrvarer skulle risikovurderes og godkjennes før markedsføring. Tidligere stilte myndighetene bare krav om merking. Man valgte så å innføre en overgangsordning for allerede EU-godkjente genmodifiserte fôrvarerprodukter.

Overgangsordningen innebar at virksomheter som "meldte inn" genmodifiserte EU-godkjente produkter, fortsatt kunne bruke disse i fôrvarer fram til og med 15. september 2008. Ordningen er nå forlen-

get to ganger. Dispensasjonen om krav til godkjenning gjelder dermed i ytterligere ett år fram til 15. september 2010. Dispensasjonen gjelder for prosesserte, ikke-spiredyktige fôrvarerprodukter av bestemte GMO-varianter.

Sikre fôrtilgang

Selv om Fiskeri- og Havbruksnæringen (FHL) meldte inn en rekke GMO-produktgrupper, har de ennå ikke ønsket å benytte GMO-ingredienser i fôret. Utgangspunktet for næringen har først og fremst vært å sikre fôrtilgangen i fall det skulle bli vanskelig eller urimelig kostbart å importere GMO-fri vare. De fire fiskefôrprodusentene som har fått dispensasjon,

Biomar, Ewos, Skretting og Polarfeed, vurderer situasjonen fortløpende.

19 GMO-er

Det er bare ingredienser i prosessert form (f.eks. mel eller olje) som det er midlertidig lov å ta i bruk i fiskefôr. Eventuell import av levende, genmodifiserte frø til Norge ville utløst en regulær behandling og godkjenningssprosedyre etter genteknologiloven. I alt er det 19 GMO-er på unntakslisten, og av dem er det ti sorter mais, fem bomullslinjer, tre raps og én soyalinje.

Antibiotikaresistensgener

En av maissortene på unntakslisten fra

En overgangsordning åpner for at fiskefôrproduzentene midlertidig kan ta i bruk prosesserte GMO-er, uten at disse er godkjent i Norge. Norske produsenter har likevel så langt valgt GMO-frie ingredienser. Foto: Bjørn Winsnes/Eksportutvalget for fisk

Mattilsynet er Monsanto's insektresistente linje MON863. Denne har fått innsatt et gen for antibiotikaresistens (*nptII*). I den norske fôrvarerforskriftens § 8 står det at *"Det er forbudt å tilvirke, importere og framby fôrvarer som inneholder gener som koder for antibiotikaresistens, der disse genene er tilført ved genmodifisering og kan påvises i sluttproduktet."*

For fôrprodukter fra genmodifisert mais er det gluten (en rensset proteinfraksjon) som er midlertidig unntatt fra godkjenning i Norge. Maisgluten inneholder ikke DNA, så man holder seg altså innenfor regelverket dersom man tar maisgluten fra MON863 i bruk, siden det her ikke er gener til stede. Lovmessig kan det bli mer usikkert for ulike melprodukter (protein) fra de genmodifiserte bomullslinjene 15985 og MON1445 på unntakslisten, fordi det også i disse sortene er satt inn antibiotikaresistensgener. Mel og proteinfraksjoner inneholder generelt sett betyde-

lige mengder DNA. Selv om mengden og kvaliteten på DNA reduseres ved varmebehandling av mel og fôr, kan det neppe utelukkes at det fortsatt er tilstede intakte antibiotikaresistensgener i fôrprodukter basert på disse bomullslinjene.

I tråd med Stortingets ønsker?

Under behandlingen av Matmeldingen (St. meld. nr. 40) (1996-1997) ble det uttalt at *"Stortinget ber Regjeringen om å forby produksjon, import og utsetting av alle genmanipulerte produkter som inneholder gener som koder for antibiotikaresistens, og å arbeide for internasjonale forbud på dette området."*

Den nye regjeringen har også varslet en restriktiv linje i GMO-spørsmål. I den nye regjeringsplattformen, "Soria Moria II", står det at regjeringen ønsker å *"stå fast på det unntaket som vi fikk i EØS-avtalen om at det er norske myndigheter som avgjør hvilke genmodifiserte produkter som*

kan utsettes, markedsføres og selges i Norge. Vi skal videreføre en restriktiv holdning".

Sett i forhold stortingets ønsker og regjeringens erklæring, kan man sette spørsmålsteget ved om myndighetene viderefører en restriktiv holdning når man inkluderer produkter fra GMO-er med antibiotikaresistensgener på listen over dem som er midlertidig unntatt godkjenning.

Lenke til listen over GMO-produkter tillatt i fiskefôr: http://www.mattilsynet.no/for/dispensasjon_fra_godkjenningskrav_i_focirc_rvareforskriften_73820